

IV. ГЕОГРАФІЯ ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

Суспільно-географічні чинники розвитку молочної промисловості

Борисова В. В., Сюткін С. І.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка

Харчова промисловість в тій чи іншій мірі поширена в усіх країнах світу, адже число споживачів її продукції дорівнює чисельності населення. Відомо, що саме з харчової промисловості починалася індустріалізація багатьох країн світу [3, 5 та ін.]. До складу харчової промисловості включають близько 40 підгалузей і виробництв. Однією з найважливіших складових цього комплексу є молочна промисловість, продукція якої відноситься до групи товарів першої необхідності та користується сталим попитом, завдяки чому галузь відзначається швидкою окупністю затрат і привабливістю для інвесторів.

Головним стимулом розвитку виробництва молока та іншої молочної продукції в сучасному світі виступає демографічна ситуація. Кількість споживачів молока невинно зростає внаслідок розширеного відтворення населення світу [4, с. 13-21, с. 37-38]. За підрахунками міжнародної мережі порівняльного аналізу фермерських господарств IFCN чисельність світового населення до 2030 року зростає до 8,7 млрд. осіб. При цьому спеціалісти названої організації прогнозують збільшення споживання молока на душу населення в середньому по світу з нинішніх 116 кг до 135 кг у 2030 році, що вимагає сталого щорічного зростання на 1,2% (розраховано за джерелом [1]).

Щоправда, слід зауважити, що за середніми показниками ховається значна територіальна і соціальна диференціація. Різниця між обсягами споживання людей з найбільшими і найменшими доходами навіть в межах однієї країни може становити близько 100 кг на особу.

Поступове зростання споживання молока серед людей з найменшими доходами є принциповим стимулом для світового ринку, а в територіальному аспекті внаслідок цього більш важливими стануть країни «третього світу». Експерти вже сьогодні відзначають, що багатьом жителям низькорозвинених країн молочні продукти стають більш доступними. Зростає споживання йогуртів, морозива і сиру в навіть у найбідніших країнах Африки. Експерти прогнозують найзначніший приріст (до 2,5% щорічно) в арабських країнах (особливо нафтовидобувних на кшталт Саудівської Аравії) [2].

Фундаментом молочної промисловості виступає сільське господарство, зокрема ті галузі тваринництва, в яких присутній молочний напрям (окрім скотарства – це козівництво, вівчарство, верблюдівництво, розведення яків

тощо). Сировинний фактор дуже важливий для виробництва масла, сирів, сухого і консервованого молока; натомість підприємства, які спеціалізуються на випуску фасованого молока, сметани і вершків – розташовуються переважно у великих і надвеликих містах (тобто тяжіють до споживача).

В молочній промисловості і тваринництві відчутно зростає концентрація виробництва. Ферми стають більшими, а їх кількість зменшується. З бізнесу йдуть неефективні дрібні підприємства, які слабо піддаються індустріальним методам ведення господарства. Найбільше цей процес помітний у країнах Північної Америки та Південно-Східної Азії. За рахунок впровадження більш ефективних систем годування, доїння та утримування тварин удійність корів має сталу тенденцію до зростання. До 2030 року світовий показник виросте до 2700 кг молока від корови за рік (зараз – близько 2200 кг) [1].

Основний приріст як поголів'я молочної худоби, так і показників її удійності, відповідно, і валового виробництва молока в територіальному відношенні буде припадати на Південну Азію (особливо – Індію), Африку і Південну Америку. Європейський та Північноамериканський ринки вже сьогодні є перенасиченими. До того ж, на молочні ринки високорозвинених країн чинить зростаючий тиск сектор виробництва рослинних напоїв і біомолока. Нині – це модний тренд. Сегмент виробництва рослинних аналогів молока найшвидшими темпами зростає в США, зокрема в Каліфорнії, де багато мешканців, особливо молодь, відмовляються від класичних молочних продуктів. Отже, виробникам доводиться більше працювати над споживчими перевагами і пропонувати більш актуальні продукти. Йдеться про додаткову користь для організму, зокрема збагачення вітамінами та мікроелементами.

Економічні можливості підприємств молочної промисловості, які впроваджують сучасні технології і ресурсозберігаюче обладнання, дозволяють значно підвищити ефективність виробництва та зменшити шкідливий вплив на довкілля. Найгострішою на сьогодні стає проблема реалізації продукції в умовах все більш жорсткої конкуренції виробників.

Таким чином, успішний розвиток молочної галузі передбачає адекватну відповідь на наступні виклики (за джерелами [2, 3 та ін.]):

- якість сировини та доцільні розміри сировинних зон;
- продуктивні технології і техніка переробка сировини;
- дотримання санітарних норм і правил при виготовленні продукції;
- захист навколишнього природного середовища;
- виробництво конкурентоспроможної продукції, застосування передових маркетингових ліній і PR-ходів.

Серед світових лідерів можна побачити саме ті країни, які ці виклики долають. США, Австралія, Нова Зеландія та країни ЄС разом із Швейцарією

виробляють близько 70% світового обсягу продукції даної галузі та є провідними її експортерами. Відзначимо, що Україна також експортує молочну продукцію (твердий сир, сухе молоко, вершкове масло) до 50 країн світу (найбільше у Китай, Єгипет, Саудівську Аравію, Кувейт, Катар, ОАЕ тощо).

Перспективи подальших досліджень молочної промисловості будуть пов'язані з переходом на нижчий ієрархічний рівень (пошук оптимальних розмірів сировинних зон конкретних підприємств та логістика поставок готової продукції споживачу).

Список використаних джерел

1. 10 прогнозів по розвитку молочного ринка от експертів EuroTier. URL: <https://www.dairynews.ru/news/10-prognozov-po-razvitiyu-molochnogo-rynka-ot-eksp.html> (дата звернення 13.03.2020).
2. Проблемы молочной промышленности. URL: <http://bio-x.ru/articles/problemy-molochnoy-promyshlennosti> (дата звернення 13.03.2020).
3. Сюткін С. І., Леонтєва Г. Г. Економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни. Книга-зошит. Суми: Університетська книга, 2003. 246 с.
4. Сюткін С. І. Географія населення: навч. посібник. Суми: ВПП «Фабрика друку», 2015. 128 с.
5. Сюткін С. І. Географія світового господарства : робочий зошит для самостійної роботи студентів. Суми : ФОП Цьома С.П., 2018. 30 с.

Сучасні особливості клімату України

Кириченко О. С.

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
kyrychenko30@gmail.com

Для території України характерний помірно-континентальний клімат. У західній і північно-західній частинах України – м'який клімат з надмірним зволоженням і помірним температурним режимом, в східній і південно-східній – дефіцит опадів і троху підвищений температурний фон.

Континентальність клімату зростає з заходу на схід. Вузька прибережна смуга Південного берега Криму характеризується субтропічним кліматом середземноморського типу.

Для кліматичної характеристики певної території, як правило, використовуються значення температури повітря (середньорічний та середньої за різні сезони, або окремі місяці – найтепліший і найбільш холодний), кількості опадів, характеристик вітру і інших метеорологічних параметрів, усереднених за 30-річний період (Всесвітньою метеорологічною організацією рекомендовано усереднення за 1961–1990 рр.).

Дослідження клімату України [1-4] свідчать про те, що протягом останніх десятиліть температура і деякі інші метеорологічні параметри відрізняються від